

1902

1924

2006

Alışveriş ve Buz Keyfi!

Bugün dünyanın her yerinde insanlar sıcak yaz günlerinde serinlemek için bir süpermarkete ya da bir mağazaya girer. Oysa eskiden böyle değildi. 1900'lerin başlarında müşteriler sıcaktan dışarı kaçardı. Detroit'teki J.L. Hudson süpermarketinin sahipleri, bodrum katındaki ucuz ürünler bölümünü yaz aylarında da açık tutmak istiyorlardı, ancak sıcaktan bayılanlar oluyordu. Müşterinin parası cebinde kalıyor; ama, yazın müşteri bulamayan işyeri sahipleri de zor durumda kalıyordu. Oysa artık böyle olmak zorunda değildi...

Mağaza sahipleri iki yıl önce Carrier'ın ürettiği yeni "merkezkaç soğutma makinesi"ni duymuşlardı. 1924'te Hudson'ın bodrum katı Carrier tarafından başarıyla soğutuldu. Hudson daha sonra soğutma sistemini ilk üç kata ve ardından tüm mağazaya yaydı. Artık müşteriler sıcaktan değil, ucuzluk karşısında şaşkınlıktan bayılıyorlardı!

Macy'nin New York'taki ünlü mağazasına da 1929'da soğutma sistemi yerleştirildi ve rahat alışverişin keyfine varan müşteriler buraya akın etti. Macy, yazın müşterilerin mağazada rahatlayacağını, hatta oradan ayrılmak bile istemeyeceğini biliyordu. Yapılan ilk reklamlardan birinde bu nedenle "İyi Uykular" başlığı altında şöyle yazıyordu: "Sabah 9.30'da gelin, akşam 5.30'a kadar kalın, ama geceyi burada geçirme talebinde bulunmayın. Burada geceleme isteğinizi anlıyoruz, biz de istiyoruz zaten. Sıcak günlerde bir köşeye kıvrılıp uyumak ne güzel olurdu diye kaç kez düşündük. Ama mümkün değil... Her yeni günle birlikte yeni bir serin Macy gününün başladığını unutmayın."

Carrier, Japonya'nın Nagoya'daki Juichiya mağazasına soğutma sistemini 1936'de yerleştirdi. Bugün dünyanın her yerinde büyük alışveriş merkezleri soğutuluyor ve sıcak havadan kaçmak isteyenlere sığınak oluyor.

Bu nedenle sıcak yaz günlerinde serinlemek için bir mağazaya girdiğinizde, Carrier olmasaydı buralara hiç girmek istemeyeceğinizi hatırlayın. Belki bir yelpaze almak için girip hemen çıkardınız...

Kış olimpiyatlarının en heyecanlı karşılaşmalarından biri de kızlarda ve erkeklerde buz hokeyidir. 2002 Salt Lake Kenti Olimpiyat Oyunları'nda buz hokeyi için bir değil, iki kapalı alan vardı: Peaks Buz Alanı ve E Merkezi. Ayrıca bir tane de buz dansı ve kısa mesafe buzda kayma etkinliklerinin yapıldığı kapalı buz pisti mevcuttu: Salt Lake Buz Merkezi. Ancak bu buzlu yüzeylerin yapılabilmesini sağlayan o yenilik olmasa, buz hokeyi, olimpiyat oyunları arasına giremezdi. Bu yenilik; kapalı buz pisti...

1925'te New York'un ilk profesyonel hokeyi oyunu kapalı salonda oynandı. Yeni kurulan Ulusal Hokeyi Ligi'ne bağlı The New York Americans takımı, Madison Square Garden'daki yeni buz sahasında Montreal Canadiens'la karşılaştı. Kanadalılar, Amerikalıları 3-1 yendiler ama yine de açılış tam bir başarı oldu. New York'un ilk profesyonel hokeyi takımının ve ilk kapalı buz pistinin açılışına 17.000 kişi gelmişti. Bugün ülkenin her yerinde buz pistleri var. Fakat 1925'te kapalı buz pisti yeni bir şeydi ve Carrier olmadan gerçekleşemeyecek bir düştü.

Buz pistinin buzlu kalmasını sağlayan etken, sergi katındaki kapalı bir alanda gizliydi. Her biri 800 tonluk soğutma kapasitesine sahip üç Carrier merkezkaç soğutma makinesi, tuzlu suyu 11°F derecesinde soğutuyordu. Bu su, buz pistinin altından geçen 12 mil uzunluğundaki paralel borularda dolaşıyordu. Bu arada üst kattan püskürtülen su, buza dönüşüyordu. Buz birbiri üzerinde katlar halinde dondukça, suya beyaz bir renk maddesi katılıyor ve böylece

Carrier olmasaydı, yazın alışveriş merkezlerinde rahatça gezebilmek, kışın ise kapalı buz pisti keyfini yaşamak sadece bir düştü...

1924 yılında Carrier tarafından soğutulan Detroit'teki J. L. Hudson süpermarketi

pırl pırl beyaz bir yüzey ve bir inç kalınlığında bir buz tabakası elde ediliyordu. Buz pisti 12 saatte hazır oluyor ve 6 saatte eriyordu. Böylece pisti daha sonra dans ya da başka etkinlikler için kullanmak da mümkün oluyordu.

Normal koşullarda kolay kolay heyecanlanmayan New York Times bile bu buluştan etkilenmişti! Gazetede şöyle yazıyordu: "Yeni buz pisti mükemmel bir hokeyi alanı. Düzgün, parlak yüzey, Ulusal Hokeyi Ligi'ne bağlı takımların yer alabileceği en büyük buz pisti ve oyuncular arenanın her noktasından rahatça görülebiliyor."

Tüm bu yenilikler, Willis Carrier adlı bir mühendisin yaratıcılığı sayesinde gerçekleşti ve her mevsimin güzelliğini doyasıya yaşamak mümkün oldu. ■

1924

Carrier, Houston'daki Saray Tiyatrosu, Dallas, Texan ve İris Tiyatrolarına, üç adet alttan giriş çıkışlı merkezkaç soğutma makinesi kuruyor. Tiyatro'nun sahibi Will Horwitz, Jr şöyle ifade ediyor: "Soğutma tesisi, Houston'daki gösterilere katılan seyirci sayısında devrim yarattı. İğeri adını atan tüm müşteriler sevinç çığlıklar atıyor".

Hazırlayan: Deniz KARAKAYA

